

רמב"ן

לא ניחא ליה לשוויי נפשיה לזה רשע ולא ישלם. קשיא ליה לרב יהוסף הלוי ז"ל והא לאו דעדות שקר חמיר והיכי חשדינן ליה, דעד שקר נמי רשע מיקרי דכתיב והיה אם בן הכות הרשע ובעדים זוממין הכתוב מדבר, וניחא ליה דהכי קאמר דלא ליקריה אינשי לזה רשע ולא ישלם הוא ולהוציא ידי הבריות מתכונן.

ספר הזכרון לרבי חיים שמואלביץ עמ' ריט

ובב"ב (מ"ד ב' – מ"ה א') אמרו: המוכר שדה לחבירו שלא באחריות אין מעיד לו עליה מפני שמעמידה בפני בעל חובו וכו' לעולם דלית ליה ארעא אחריית דאמר לא ניחא דליהוי לזה רשע ולא ישלם, והקשה בחידושי הר"י מיגאש ז"ל: יש כאן לשאול היכי חיישינן ליה בעדות שקר כי היכי דלא ליהוי לזה רשע ולא ישלם, והא רשע דעד שקר טפי חמיר ואלים מרשע דלוה רשע ולא ישלם וכו'. ונראה דאף אמנם דמצד חומר החטא, חמור הוא חטאו של זה המעיד שקר מזה הלוה ואינו משלם, אך בבחינה אחת גרוע הוא מאד הלוה רשע ואינו משלם, שהרי החוב עול אחריית הוא על הלוה, והלוה ואינו משלם פירושו הוא שהוא מסיר מעליו את עול האחריות ואינו חש בחובו כלל, ומי שמסיר מעליו עול האחריות עד שאין מעשיו מחייבים אותו כלל, אבדה ממנו צורת אדם, שהרי זו היא תחלתו של אדם שיהא אחראי למעשיו ודבריו, וכל שאינו בכלל זה אינו מן הישוב כלל, ומשום כך עלול אדם להעיד שקר ובלבד שיכל לעמוד באחריותו ולשלם חובו.

והוא מה ששנינו (אבות פ"ב מ"ט) אמר להן (רבן יוחנן בן זכאי) צאו וראו איזוהי דרך רעה שיתרחק ממנה האדם, ר' אליעזר אומר עין רעה, רבי יהושע אומר חבר רע, רבי יוסי אומר שכן רע, רבי שמעון אומר הלוה ואינו משלם, משנה זו אינה עוסקת בחטאים אלא בדרך רעה שיתרחק ממנה האדם והיינו דרך המקיפה וכוללת חיו של אדם וכגון עין רעה חבר רע ושכן רע שאינם חטאים פרטיים אלא עיקרם דרך רעה, והרי נמצינו למדים שהלוה ואינו משלם אינו חטא מסוים, אלא דרך רעה שנוגעת לעיקר מהותו וצורתו של אדם. והיינו מפני שהלוה ואינו משלם מסיר מעליו עבותות אחריותו כלפי בעל חובו ואינו חש כלל כי בעל חובו הוא, שהאחראי לעולם הוא עומד בחיובו ואף שאין יד טבעו משגת, מ"מ השי"ת מזמין לו ומסייעו שיהא לאל ידו לשלם חובתו.